

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY
(anonymizovaný opis)

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Jana Pekáče a soudců Mgr. Lenky Havlíčkové a Mgr. Martina Paška ve věci

žalobce: [Jméno žalobce], narozený [Datum narození žalobce] bytem [Adresa žalobce]
zastoupený advokátem JUDr. Ivem Koulou sídlem Krupská 28/30, 415 01 Teplice

proti

žalované: Česká republika – [Jméno žalované A], IČO: [IČO žalované A] sídlem [Adresa žalované A] sídlem [Adresa žalované B]

o zaplacení 200 000 Kč s příslušenstvím,

o odvolání žalované proti rozsudku Okresního soudu v Teplicích ze dne 5. 9. 2018, č. j. 27 C 159/2018-64

takto:

I. Rozsudek okresního soudu se potvrzuje.

II. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení 4 692,34 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Ivo Kouly.

Odůvodnění:

1. V záhlaví označeným rozsudkem Okresní soud v Teplicích (dále jen „okresní soud“) uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 174 080 Kč s 8,5% úrokem z prodlení ročně od 16. 3. 2018 do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok I.), ve zbytku žalobu zamítl (výrok II.) a uložil žalované povinnost nahradit žalobci na nákladech řízení částku 18 456 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok III.).

2. Okresní soud vycházel ze zjištění, že trestní stíhání proti žalobci bylo zahájeno usnesením ze dne 12. 4. 2010 pro zločin znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a), b) zákona č. 40/2009 Sb.,

restního zákoníku, spáchaný ve spolupachatelství. Státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem podal u Okresního soudu v Teplicích na žalobce obžalobu dne 21. 10. 2010. První hlavní líčení ve věci se konalo dne 21. 3. 2012. První zprošťující rozsudek byl vyhlášen dne 2. 5. 2012. Státní zástupce podal proti rozsudku odvolání dne 9. 8. 2012. Spis byl předložen odvolacímu soudu dne 1. 11. 2012. O odvolání rozhodl odvolací soud dne 11. 9. 2013 tak, že rozsudek zrušil a věc vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení. Spis byl okresnímu soudu vrácen dne 26. 3. 2014. Okresní soud přibral nového znalce opatřením ze dne 25. 7. 2014 a znalecký posudek byl soudu doručen dne 29. 10. 2014. Hlavní líčení se poté konalo 21. 1. 2015. Státní zástupce podal námitku podjatosti předsedy senátu při hlavním líčení dne 28. 4. 2015, o které předseda senátu hned rozhodl, tak že z projednávání věci není vyloučen. Proti tomu podal státní zástupce stížnost, která byla Krajským soudem v Ústí nad Labem dne 7. 12. 2015 zamítnuta. Spis byl vrácen okresnímu soudu dne 15. 2. 2016 a hlavní líčení se konalo dne 16. 8. 2016. Zprošťující rozsudek byl vyhlášen dne 6. 9. 2016 a státní zástupce proti němu podal hned odvolání. Dne 21. 6. 2017 odvolací soud napadený rozsudek zrušil pouze ve výroku o náhradě škody, když souhlasil se závěrem okresního soudu o tom, že nebylo prokázáno, že se skutek stal. O průběhu restního stíhání žalobce byly na různých internetových zpravodajských stránkách dne 29. 4. 2010, 30. 4. 2010, 21. 3. 2012 a 22. 3. 2012 publikovány články, jež neobsahovaly žádný údaj, dle kterého by bylo lze žalobce ztotožnit. Až v článku z 2. 5. 2012 na stránkách www.novinky.cz informujícím o vydání prvního zprošťujícího rozhodnutí bylo uvedeno jeho jméno a příjmení, věk, že je policista, hodnost, že je postaven mimo službu a jeho fotografie. Žalobce byl dne 16. 4. 2010 zproštěn výkonu služby a byla mu služebním orgánem nařízena dosažitelnost v místě bydliště v pracovní dny od 8.00 hodin do 12.00 hodin. Jeho služební příjem se v důsledku zproštění výkonu služby snížil o 50 %. V době zproštění výkonu služby nemohl být žalobce ustanoven na služební místo s vyšší služební hodností. Zproštění výkonu služby bylo ukončeno dne 30. 10. 2017 a bylo rozhodnuto, že žalobci bude doplacena část příjmu, o níž byl jeho služební příjem zkrácen. Žalobce vyzval dne 15. 9. 2017 žalovanou k poskytnutí peněžitého zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která mu byla způsobena nezákonným restním stíháním a nepřiměřenou délkou restního řízení. Žalovaná konstatovala nezákonnost usnesení o zahájení restního stíhání a žalobci se omluvila, podmínky pro poskytnutí peněžitého zadostiučinění neshledala. Peněžité zadostiučinění za nepřiměřenou délku restního stíhání stanovila částkou 74 000 Kč.

3. Po právní stránce posoudil věc okresní soud podle Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „z. č. 82/1998 Sb.“, s přihlédnutím ke stanovisku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, publikovanému ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 58/2011 civ. (dále též jen „Stanovisko Nejvyššího soudu“) Dospěl k závěru, že žalobce uplatnil svůj nárok u příslušného úřadu řádně a včas. Vzhledem k tomu, že restní řízení bylo vedeno pro zvlášť závažný zločin a trvalo velmi dlouhou dobu bez přičinění žalobce, není dle okresního soudu pouhé konstatování porušení práv a omluva dostatečným zadostiučiněním a je nutné přiznat žalobci zadostiučinění v penězích. Při určení výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným restním stíháním zohlednil okresní soud to, že žalobce byl stíhán pro zvlášť závažný zločin, za který mu hrozil vysoký trest odnětí svobody, restní stíhání trvalo velmi dlouhou dobu, žalobce byl do té doby bezúhonný. Žalobce je policistou, a proto mělo restní stíhání významný dopad do jeho profesního života spočívající v tom, že byl po dobu restního stíhání zproštěn výkonu služby, čímž mu také byl znemožněn služební postup, a pobíral pouze polovinu služebního příjmu. Medializace případu v článku z 2. 5. 2012 obsahující jeho identifikační údaje, včetně fotografie, měla negativní dopad do jeho osobnostní sféry. Vzhledem k těmto okolnostem okresní soud přiznal žalobci peněžité zadostiučinění v požadované výši s tím, že částka 100 000 Kč je základní a není proto nutné srovnání s obdobnými případy. Délku

trestního řízení v trvání 7 let a 2 měsíce (dle okresního soudu řízení skončilo rozhodnutím odvolacího soudu ze dne 21. 6. 2017, jímž odvolací soud shledal odvolání státního zástupce do zprošťujícího výroku rozsudku okresního soudu nedůvodným) shledal okresní soud jako nepřiměřenou, přičemž žalobce k průtahům řízení nijak nepřispěl. Výši zadostiučinění určil částkou 20 000 Kč za rok vedení řízení (celkem 123 400 Kč) s tím, že tato odpovídá zcela nepřiměřené délce řízení. Tuto částku dále navýšil o 20 % (- 10 % složitost případu, + 10 % postup soudů v řízení, + 20 % za presumovaný zvýšený význam předmětu řízení pro žalobce), když zohlednil vyšší složitost případu, nesprávný postup soudu v řízení a typově zvýšený význam předmětu řízení pro žalobce. Od celkové částky odečetl 74 000 Kč, které již žalovaná žalobci poskytla. Jelikož je žalovaná s plněním závazku v prodlení, uložil jí okresní soud povinnost zaplatit žalobci také úrok z prodlení ode dne následujícího po uplynutí šesti měsíců od uplatnění nároku u příslušného orgánu – Ministerstva spravedlnosti do zaplacení.

4. Podle okresního soudu byl žalobce ve věci plně úspěšný, neboť dosáhl satisfakce za porušení práv, a proto mu přiznal plnou náhradu nákladů řízení podle § 142 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, v účinném znění (dále jen „o. s. ř.“), sestávající ze zaplaceného soudního poplatku ve výši 2 000 Kč a nákladů právního zastoupení, které tvoří odměna advokáta ve výši 12 400 Kč za 4 úkony po 3 100 Kč, 4 paušální náhrady hotových výdajů po 300 Kč a náhrada 21% daně z přidané hodnoty.

5. Proti rozsudku okresního soudu, a to pouze jeho výrokům I. a III. podala žalovaná včasné odvolání, jímž se domáhá toho, aby odvolací soud napadený rozsudek ve výroku I., pokud jde o nárok na náhradu nemajetkové újmy způsobené nezákonným trestním stíháním, tedy co do částky 100 000 Kč s úrokem z prodlení, zrušil a věc vrátil v tomto rozsahu okresnímu soudu k dalšímu řízení, a pokud jde o nárok na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení, napadený rozsudek změnil tak, že žalobu zamítne. Namítala, že okresní soud při určování výše nároku na přiměřené zadostiučinění za nezákonné trestní stíhání žalobce neprovedl srovnání s obdobnými případy podle judikatury Nejvyššího soudu a přiznal žalobci částku 100 000 Kč na základě jeho návrhu pouze s tím, že tuto částku považuje za základní. Zároveň okresní soud přesvědčivě nezdůvodnil, jak k této částce dospěl. Podle žalované je z tohoto důvodu napadený rozsudek nepřezkoumatelný. Žalovaná dále nesouhlasila s hodnocením okresního soudu v otázce negativního dopadu medializace do osobnostní sféry žalobce. Podle jejího názoru byl žalobce identifikován pouze v jednom článku, který jej naopak očišťoval a upozorňoval na jeho falešné obvinění. Dále namítala, že okresní soud nepřihlédl k okolnostem vydání usnesení o zahájení trestního stíhání. Trestní stíhání nebylo zahájeno zjevně bezdůvodně, jelikož v té době nebylo zřejmé, že trestný čin spáchán nebyl, to bylo prokázáno až v průběhu řízení před soudem. Co se týče nároku žalobce na přiměřené zadostiučinění za nepřiměřenou délku trestního řízení, posoudila žalovaná všechny okolnosti případu a má za to, že částka 74 000 Kč, kterou žalobci vyplatila, je přiměřená. Základní částka ve výši 20 000 Kč za rok trestního stíhání by měla být přiznána pouze v případech extrémně dlouhých řízení se závažnými dopady do života poškozeného, což není tento případ.

6. Žalobce navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek potvrdil. Má za to, že se okresní soud při posouzení prvního nároku zabýval všemi předepsanými kritérii. Neprovedení porovnání s obdobnými případy přitom nezakládá nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku, neboť okresní soud považoval skutečnou výši nároku za vyšší, než jaká byla žalobcem uplatněna. Co se týče medializace případu, k újmě žalobce by v jejím důsledku bez nezákonného trestního řízení nedošlo, tudíž zde nedochází k přetržení příčinné souvislosti. Při posouzení druhého nároku však okresní soud nepřihlédl k okolnostem zahájení trestního řízení, kdy orgány činné v trestním řízení měly k dispozici důkazy, které v nich měly vzbuzovat důvodné pochybnosti o naplnění předpokladů pro zahájení trestního stíhání. Žalobce nesouhlasil se zjištěním okresního soudu ohledně délky trestního řízení, neboť to podle něj stále trvá.

7. Krajský soud jako soud odvolací po zjištění, že odvolání je přípustné a bylo podáno oprávněnou osobou – účastníkem řízení (§ 201 o. s. ř.), v zákonem stanovené lhůtě (§ 204 odst. 1 o. s. ř.), přezkoumal rozsudek okresního soudu v napadených výrocích I. a III., včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212 a § 212a o. s. ř.), k projednání odvolání nařídil jednání (§ 214 odst. 1 o. s. ř.) a odvolání shledal nedůvodným.

8. V zamítavém výroku II., odvoláním nenapadeném a na ostatních výrocích rozsudku nezávislém, již rozsudek okresního soudu nabyt právní moci, a proto tento výrok nebyl předmětem přezkumu v tomto odvolacím řízení (§ 212 o. s. ř.).

9. Nedůvodnou shledal odvolací soud námitku nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku, neboť okresní soud uvedl, z jakých důvodů považuje žalobcem požadovanou částku na odškodnění nemajetkové újmy způsobené nezákonným trestním stíháním za přiměřenou, a proč v dané věci (vzhledem k intenzitě způsobené újmy v poměru k požadované částce) nepovažuje za srovnání s jinými obdobnými případy na potřebné (viz odst. 31. až 34. odůvodnění napadeného rozsudku). Proto zde není důvodu pro zrušení napadeného rozsudku podle § 219a odst. 1 písm. b) o. s. ř.

10. Okresní soud provedl účastníky označené důkazy, z nichž učinil zjištění odpovídající jejich obsahu, a to v rozsahu, jenž postačuje pro právní posouzení věci, a proto odvolací soud ze zjištění okresního soudu, shora uvedených, vycházel.

11. Námitka žalobce o nesprávnosti zjištění okresního soudu o délce posuzovaného trestního řízení, resp. o okamžiku jeho skončení, je nedůvodná. Trestní stíhání žalobce bylo skončeno dnem 21. 6. 2017, kdy nabyt právní moci zprošťující rozsudek Okresního soudu v Teplicích ze dne 6. 9. 2016, č. j. [spisová značka] ve spojení s usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 21. 6. 2017, č. j. [spisová značka], z něhož je zřejmé, že odvolací soud shledal zprošťující rozsudek věcně správným a zrušil jej toliko ve výroku, jímž byla poškozená odkázána s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních, neboť k vydání takového výroku, za situace, kdy poškozená svůj nárok v trestním řízení řádně neuplatnila, nebyly podmínky. Jak již správně uvedl okresní soud, soudu v tomto řízení nepřísluší přezkoumávat formální náležitosti rozhodnutí soudu v trestním řízení, podstatné je, že zprošťující rozsudek nabyt právní moci a tímto okamžikem bylo trestní stíhání žalobce skončeno [§ 12 odst. 10 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)]. Ostatně, i kdyby posuzovaná námitka důvodná byla, neměla by, vzhledem k níže uvedenému, praktického dopadu.

12. Podle § 7 odst. 1 z. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z. č. 82/1998 Sb.“) mají právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím účastníci řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, z něhož jim vznikla škoda.

13. Podle § 8 odst. 1 z. č. 82/1998 Sb., lze nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím, není-li dále stanoveno jinak, uplatnit pouze tehdy, pokud pravomocné rozhodnutí bylo pro nezákonnost zrušeno nebo změněno příslušným orgánem. Rozhodnutím tohoto orgánu je soud rozhodující o náhradě škody vázán.

14. Podle § 13 odst. 1 z. č. 82/1998 Sb., stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě.

15. Podle § 14 odst. 3 z. č. 82/1998 Sb., uplatnění nároku na náhradu škody podle tohoto zákona je podmínkou pro případné uplatnění nároku na náhradu škody u soudu.

16. Podle § 15 odst. 2 z. č. 82/1998 Sb., domáhat se náhrady škody u soudu může poškozený pouze tehdy, pokud do šesti měsíců ode dne uplatnění nebyl jeho nárok plně uspokojen.

17. Podle § 31a odst. 1 z. č. 82/1998 Sb., bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu. Podle odst. 2 téhož ustanovení se zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo. Podle odst. 3 citovaného ustanovení v případech, kdy nemajetková újma vznikla nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí nebo § 22 odst. 1 věty druhé a třetí, přihlédne se při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění rovněž ke konkrétním okolnostem případu, zejména k a) celkové délce řízení, b) složitosti řízení, c) jednání poškozeného, kterým přispěl k průtahům v řízení, a k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení, d) postupu orgánů veřejné moci během řízení a e) významu předmětu řízení pro poškozeného.

18. Okresní soud učinil správný závěr o tom, že žalobce řádně a včas u příslušného úřadu státu uplatnil svůj nárok na poskytnutí zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která mu byla způsobena v důsledku nezákonného rozhodnutí - usnesení o zahájení trestního stíhání, jehož nezákonnost plyne z toho, že takto zahájené trestní stíhání bylo ukončeno zprošťujícím rozsudkem, a v důsledku nesprávného úředního postupu spočívajícího v nepřiměřené době tohoto trestního řízení. Jeho nárok však nebyl žalovanou ve stanovené lhůtě plně uspokojen, proto je oprávněn domáhat se poskytnutí zadostiučinění soudní cestou (§ 14 odst. 3, § 15 odst. 2 z. č. 82/1998 Sb.).

19. Vzhledem ke skutečnosti, že žalobce byl obžaloby zproštěn proto, že skutek, který mu byl kladen za vinu, se nestal, je třeba na usnesení o zahájení trestního stíhání pohlížet jako na nezákonné rozhodnutí ve smyslu § 7 odst. 1 z. č. 82/1998 Sb., a proto má žalobce podle § 31 a odst. 1 z. č. 82/1998 Sb. právo na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu tímto rozhodnutím způsobenou. Zprošťující rozsudek zde má stejné důsledky jako zrušení nezákonného rozhodnutí podle § 8 odst. 1 z. č. 82/1998 Sb.

20. Odvolací soud se ztotožňuje s názorem okresního soudu, že v posuzované věci trestní stíhání žalobce pro zvlášť závažný zločin trvalo velmi dlouhou dobu bez jeho přičinění, a proto je zadostiučinění v podobě pouhého konstatování porušení práv žalobce a poskytnutí omluvy nedostatečné, tedy nezpůsobilé odčinit vzniklou nemajetkovou újmu, a je na místě přiznat žalobci satisfakci v penězích. Při této úvaze je třeba přihlédnout též k tomu, že žalobce byl obžaloby zproštěn proto, že se skutek nestal. V takovém případě je zásah do cti a dobré pověsti jednotlivce o to intenzivnější (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2012).

21. Forma a výše přiměřeného zadostiučinění se poskytuje podle kritérií stanovených v ust. § 31a odst. 2 z. č. 82/1998 Sb., přičemž při určení výše peněžitého zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným trestním stíháním je nutné zohlednit v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu především povahu trestní věci, délku trestního stíhání a dopady do osobnostní sféry poškozené osoby. Stanovení konkrétní výše peněžitého zadostiučinění je však vzhledem ke specifickým skutkovým okolnostem každého jednotlivého případu za splnění podmínky přiměřenosti na volném uvážení soudu.

22. Při respektování zásady presumpce nevinny představuje každé trestní stíhání významný negativní zásah do soukromého života trestně stíhaného. V daném případě byl žalobce trestně stíhán za zvlášť závažný zločin znásilnění, za který mu hrozil trest odnětí svobody v délce 2 až 10 let. Ohrožení uložením takto vysokého trestu muselo nepříznivě působit na psychický stav žalobce, a to tím spíš, že žalobce byl dosud bezúhonný a v době zahájení trestního stíhání mu bylo teprve 21 let, tedy byl na samém začátku dospělého, produktivního života. Charakter a

závažnost tohoto trestného činu (již jen podezření z jeho spáchání) nepochybně vyvolávají společenské odsouzení obviněného a mohou způsobit narušení jeho sociálních a rodinných vazeb a poškodit jeho dobrou pověst. Je obecně známo, že trestní stíhání policisty je vnímáno nejen ve společnosti, ale i v zaměstnání mezi kolegy a nadřízenými velmi negativně. Trestní stíhání mělo zásadní dopad i do jeho profesního života. Žalobce byl jako policista po dobu trestního stíhání zproštěn výkonu služby, v důsledku čehož mu byl znemožněn kariérní postup, a to na samém počátku jeho profesní kariéry. Po dobu zproštění výkonu služby byl žalobci také snížen služební příjem na polovinu, čímž mu citelně poklesla životní úroveň, zároveň byl omezen i v možnosti přivýdělku tím, že mu byla služebním orgánem uložena povinnost být v pracovní dny v dopoledních hodinách k zastížení v místě bydliště. Popsaný negativní zásah do soukromé, profesní i ekonomické sféry žalobce způsobený nezákonným trestním stíháním přitom trval velmi dlouhou dobu (7 let a 2 měsíce).

23. Okresní soud zohlednil také vliv medializace případu, kdy na zpravodajském serveru www.novinky.cz byly uveřejněny údaje o žalobci a jeho fotografie s tím, že server informoval o jeho prvním zproštění obžaloby. Lze souhlasit s názorem žalované, že medializace je přirozeným důsledkem zásady veřejnosti trestního řízení. Trestní stíhání policistů pro zvlášť závažný zločin znásilnění vyvolal pochopitelně zájem médií. Avšak orgány činné v trestním řízení se k věci ani k osobě žalobce nevyjadřovaly nepřipustným způsobem, kterým by popíraly presumpci neviny nebo přispívaly ke zhoršení újmy žalobce. Samotná skutečnost, že se média zajímala o trestní stíhání žalobce a informovala o něm veřejnost, nelze přičítat k tíži státu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 7. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4280/2011, publikovaný v souboru civilních rozhodnutí a stanovisek pod č. C 13181). Odvolací soud je však toho názoru, že i při odhlédnutí od vlivu medializace případu na osobní život žalobce, není okresním soudem přiznaná výše peněžitého zadostiučinění nepřiměřeně vysoká.

24. Pokud žalovaná namítala, že okresní soud nepřihlédl k okolnostem zahájení trestního řízení, tedy k tomu, že nebylo zahájeno zjevně bezdůvodně, odvolací soud uvádí, že v případě, že by došlo k zahájení trestního stíhání zjevně bezdůvodně, bylo by to důvodem pro další zvýšení peněžitého zadostiučinění. Skutečnost, že v době zahájení trestního stíhání zde bylo důvodné podezření, že trestný čin byl spáchán a že jej spáchal mj. žalobce, však důvodem pro snížení peněžitého zadostiučinění není. Okolnosti, z nichž by bylo lze dovodit, že se trestní stíhání svým chováním žalobce zavinil, nebyly ani tvrzeny. Námitkou žalobce, že trestní stíhání bylo zahájeno zjevně bezdůvodně, se odvolací soud nezabýval, neboť, vzhledem k níže uvedenému, již nemohla mít vliv na rozhodnutí soudu.

25. Po zohlednění všech podstatných skutkových okolností daného případu popsanych v odstavcích 21 a 22 lze konstatovat, že dopady nezákonného trestního stíhání do osobnostní sféry žalobce byly natolik významné, že žalobcem žádané a okresním soudem přiznané peněžité zadostiučinění ve výši 100 000 Kč je přiměřené, což je patrné i při srovnání s věcí projednávanou Nejvyšším soudem pod sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, v níž byla trestně stíhána osoba v souvislosti s jejím dřívějším výkonem veřejné funkce, přičemž byla ohrožena nižší maximální sazbou trestu odnětí svobody (3 roky proti 10 rokům), a trestní stíhání trvalo kratší dobu (2 roky a 3 měsíce) a na rozdíl od této věci nebyly ani tvrzeny negativní dopady do profesního života poškozeného a odvolacím soudem bylo přiznáno peněžité zadostiučinění ve výši 150 000 Kč a i tato částka byla Nejvyšším soudem zhodnocena jako nepřiměřeně nízká (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 122/2012). V tomto případě (podobněji se odvolacímu soudu nepodařilo dohledat) tedy byl poškozený vystaven důsledkům nezákonného rozhodnutí o zahájení trestního stíhání po výrazně kratší dobu, byl ohrožen podstatně nižším trestem a trestní stíhání nemělo dopad do jeho profesního života, natož tak zásadní jako v případě žalobce v této věci. V porovnání s uvedeným případem se jeví újma způsobená žalobci jako vyšší, a proto ani z porovnání obou věcí nelze než učinit závěr, že částka žalobcem na peněžitém zadostiučinění požadovaná a okresním soudem

přiznaná je nižší, než jaká je v obdobných řízeních přiznávána. Vzhledem k tomu, že soud je vázán výší žalobního požadavku (§ 153 odst. 2 o. s. ř.), nemohl žalobci přiznat více. Pokud tedy okresní soud žalobnímu požadavku na odškodnění nemajetkové újmy způsobené nezákonným trestním stíháním zcela vyhověl, je jeho rozhodnutí věcně správné.

26. Ustanovení § 13 z. č. 82/1988 Sb. výslovně pojmenovává dva konkrétní případy nesprávného úředního postupu spočívající v nečinnosti orgánů státu, přičemž nesprávným úředním postupem je i porušení zásady rychlosti řízení. To platí i pro soudní řízení (pro něž lhůta pro rozhodnutí zpravidla není předpisem stanovena), a to za předpokladu, že doba trvání soudního řízení neodpovídá složitosti, skutkové a právní náročnosti projednávané věci, a kdy délka řízení tkví v příčinách vycházejících z působení soudu v projednávané věci (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 2. 2001, sp. zn. 25 Cdo 38/2000, publikovaný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, pod č. C 181). S ohledem na odlišný stupeň složitosti a náročnosti jednotlivých věcí, které jsou projednávány soudy, až na výjimky, není možné obecně stanovit lhůtu, v níž by soud měl věc rozhodnout. Nicméně ustanovení čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod vyhlášené v usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů, kromě jiného stanoví, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů. Zásada rychlosti soudního řízení tak zakládá významné právo účastníka, aby jeho věc byla soudem projednána a bylo o ní rozhodnuto bez zbytečných průtahů a v přiměřené lhůtě. Za porušení zásady rychlosti řízení, které je ve svém důsledku nesprávným úředním postupem, lze proto považovat (za splnění dalších požadavků na soudní řízení – např. rozhodnout na základě spolehlivě zjištěného skutkového stavu věci) takový postup soudu v řízení, kdy doba jeho průběhu neodpovídá složitosti, skutkové a právní náročnosti projednávané věci, a kdy délka řízení tkví v příčinách vycházejících z působení soudu v projednávané věci. Není přitom podstatné, zda průtahy mají původ v (ne)činnosti jurisdikční složky, tedy zda byly způsobeny neodpovědným (líknavým) přístupem soudce, nebo nedostatečným personálním či materiálním vybavením soudu (srov. nález Ústavního soudu ČR ze dne 14. 9. 1994, sp. zn. IV. ÚS 55/94, publikovaný v č. 42 ve Sbírce nálezů Ústavního soudu roč. 1993). Naproti tomu stát nemůže odpovídat za průtahy, které jsou způsobeny nedostatkem součinnosti či dokonce záměrným působením ze strany účastníků či jsou vyvolány jinými okolnostmi, které nemají původ v povaze soudů a jejich institucionálním a organizačním vybavení.

27. V § 31a odst. 3 z. č. 82/1998 Sb., jsou stanovena kritéria, k nimž soud při stanovení formy a výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení přihlíží. K otázce postupu při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se vyjádřil Nejvyšší soud ve svém sjednocujícím stanovisku ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpin 206/2010, v němž ve vztahu k výši přiměřeného zadostiučinění, vycházející z judikatury Evropského soudu, dospěl k závěru, že pro poměry České republiky je přiměřené, jestliže se základní částka, z níž se při určování výše přiměřeného zadostiučinění vychází, pohybuje v rozmezí mezi 15 000 Kč až 20 000 Kč za jeden rok řízení, tj. 1 250 Kč až 1 667 Kč za jeden měsíc řízení. Nejvyšší soud přitom ale považuje za nezbytné zohlednit také to, že jakékoliv řízení vždy nějakou dobu trvá. Bylo by proto nesprávné, jestliže by i počáteční doba řízení (kterou by bylo možno považovat ještě za přiměřenou) byla odškodňována ve stejné výši jako doba jí přesahující. Pro účely vypořádání se s touto problematikou tak Nejvyšší soud pokládá za rozumné, jestliže první dva roky řízení (resp. prvních 24 měsíců) budou ohodnoceny částkou o polovinu nižší, než jsou částky uvedené výše; tedy 15 000 Kč až 20 000 Kč za první dva roky řízení dohromady (za jeden rok pak 7 500 Kč až 10 000 Kč). Dále pak dospěl k závěru, že při úvaze o výši přiměřeného zadostiučinění je třeba vycházet ze základní částky stanovené násobkem celkové doby řízení v letech či měsících a částky přiznávané za jednotku času řízení s následným připočtením či odečtením vlivu skutečností vyplývajících z kritérií obsažených v § 31a odst. 3 písm. b) až e) z. č. 82/1998 Sb. Při stanovení základní částky je třeba zejména přihlížet k celkové délce řízení. Odvolací soud nevidí důvodu,

proč by bylo třeba se od závěrů shora formulovaných odchýlit, a proto z nich při přezkumu napadeného rozhodnutí v části týkající se přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu vzniklou v důsledku nepřiměřené délky řízení, stejně jako okresní soud, vycházel.

28. V projednávané věci trestní řízení vedené proti žalobci trvalo od 12. 4. 2010 do 21. 6. 2017, tedy po dobu 7 let a 2 měsíců. Vzhledem k nikterak mimořádné skutkové a právní náročnosti projednávané věci se odvolací soud ztotožňuje s názorem okresního soudu, že délka řízení byla zcela nepřiměřená. Ostatně s tím ani žalovaná nepolemizuje, neboť tento nárok žalobce uznala a již mu poskytla satisfakci ve výši 74 000 Kč. Odvolací soud souhlasí se soudem okresním, že se nejedná o satisfakci přiměřenou, neboť řízení bylo bezdůvodně prodlouženo nejen o dobu nečinnosti orgánů činných v trestním řízení, popsanou níže, ale též proto, že první rozhodnutí okresního soudu ve věci bylo pro nepřezkoumatelnost zrušeno, tedy z důvodů na straně soudu, tak řízení proběhlo dvakrát ve dvou stupních, čímž došlo k dalšímu podstatnému prodloužení doby řízení. Pokud by soudy postupovaly bez průtahů (viz níže) a řádně tak, aby řízení bylo skončeno nejpozději rozhodnutím odvolacího soudu o odvolání proti prvnímu zprošťujícímu rozsudku okresního soudu, bylo lze očekávat skončení řízení v době cca 2 let od jeho zahájení. Pokud řízení ve skutečnosti trvalo 7 let a 2 měsíce, je zřejmé, že závěr okresního soudu o tom, že šlo o řízení extrémně dlouhé, je správný. Žalobci byla nepřiměřenou délkou řízení způsobena újma spočívající v nejistotě ohledně výsledku řízení, přičemž tato nejistota trvala extrémně dlouhou dobu, a byla umocněná tím, že šlo o řízení trestní, které má do osobní sféry obviněného pravidelně tíživější dopad než např. řízení ve věcech občanskoprávních, tudíž je obecně žádoucí, aby probíhalo rychleji. Základní sazba za jeden rok řízení stanovená okresním soudem v souladu se stanoviskem Nejvyššího soudu výše označeným na samé horní hranici doporučeného rozpětí, tedy výši 20 000 Kč za první dva roky řízení a ve stejné výši za každý další rok trvání řízení, je proto přiměřená.

29. Složitost projednávané trestní věci nebyla nikterak mimořádně vysoká, avšak je nutno zohlednit, že trestní řízení probíhalo na dvou stupních soudní soustavy a zjištění skutkového stavu bylo komplikováno rozporuplnými výpověďmi svědků i poškozené, protichůdnými závěry znaleckých posudků. Okresní soud tak správně snížil základní částku z důvodu složitosti případu o 10 %. Žalobce svým jednáním nijak nepřispěl k průtahům v řízení, a to jak v negativním smyslu, tedy že by se choval obstrukčně, tak v pozitivním smyslu, že by se aktivně snažil řízení urychlit, tedy okresní soud správně ke zvýšení či snížení základní částky z tohoto důvodu nepřistoupil. Správně okresní soud zohlednil nesprávný postup soudů obou stupňů, který měl zásadní vliv na nepřiměřenou délku trestního řízení. Trestní řízení bylo před vydáním prvního rozsudku ve věci stíženo vadami v postupu soudu okresního, neboť odvolací soud tento rozsudek pro neúplnost dokazování a nepřezkoumatelnost zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V důsledku pochybení soudu prvního stupně muselo být mj. zadáno vypracování dalšího znaleckého posudku a došlo tak k prodloužení délky trestního řízení. V trestním řízení dále docházelo k nedůvodným průtahům za strany soudů, kdy nejzásadnější byly mezi podáním obžaloby a prvním hlavním líčením ve věci (1 rok a 5 měsíců), mezi předložením spisu odvolacímu soudu po podání odvolání proti prvnímu rozsudku a rozhodnutím odvolacího soudu (10 měsíců), mezi doručením nového znaleckého posudku a nařízením hlavního líčení (10 měsíců), mezi podáním námitky podjatosti soudce a hlavním líčením po rozhodnutí o námitce (1 rok a 4 měsíce). K významným průtahům také docházelo z důvodu opakovaného prodloužování lhůt k písemnému vypracování rozhodnutí, a to obou rozsudků okresního soudu i kasačního usnesení odvolacího soudu. Okresní soud tak správně navýšil základní částku o 10 % z důvodu nesprávného postupu soudů v řízení. Rovněž správně okresní zvýšil základní částku pro presumovaný význam předmětu řízení pro žalobce o dalších 20 % (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 765/2010).

30. Okresní soud při určení výše peněžitého zadostiučinění za nepřiměřenou délku řízení zohlednil všechny prokázané či presumované okolnosti podle § 31a odst. 3 z. č. 82/1998 Sb.,

držel se přitom zásady, že základní částka se má pohybovat v rozmezí 15 000 Kč až 20 000 Kč za rok řízení, přičemž za první dva roky je tato částka poloviční, a zároveň nemá být po zohlednění dalších kritérií zvýšena či snížena o více než 50 %.

31. Odvolací soud z vyložených důvodů považuje napadený rozsudek za věcně správný rovněž v části výroku I., jíž bylo žalobci přiznáno peněžité zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která mu vznikla v důsledku nesprávného úředního postupu soudů, spočívajícího v nepřiměřené délce trestního řízení, ve výši 148 080 Kč (tj. základní částka 123 400 Kč zvýšená o 20 %), od které odečetl částku 74 000 Kč, kterou již žalovaná před zahájením soudního řízení žalobci zaplatila.

32. Správný je též závěr okresního soudu o tom, že žalovaná se s plněním nároku žalobce dostala do prodlení dnem následujícím po uplynutí lhůty šesti měsíců poté, kdy nárok na zaplacení přiměřeného zadostiučinění u žalované uplatnil, tj. 16. 3. 2018 (bod 10. stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010), a má proto od uvedeného data právo na zaplacení úroku z prodlení podle § 1970 zákona č. 82/2012 Sb., občanského zákoníku, v účinném znění, ve výši stanovené podle § 2 nařízení vlády č. 351/2013 Sb.

33. Okresní soud také správně posoudil, že žalobce měl ve věci plný úspěch, jelikož dosáhl satisfakce tím, že žalované byla uložena povinnost nahradit mu nemajetkovou újmu. Není přitom podstatné, že žalobci nebyla přiznána jím požadovaná výše přiměřeného zadostiučinění (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2707/2013, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 40/2014 civ.). Okresní soud proto žalobci podle § 142 odst. 1 o. s. ř. správně přiznal plnou náhradu nákladů řízení a správně stanovil její výši, když v této části lze odkázat na správné odůvodnění napadeného rozsudku.

34. Z uvedených důvodů odvolací soud rozsudek okresního soudu v napadených výrocích I. a III. jako věcně správný podle § 219 o. s. ř. potvrdil.

35. V odvolacím řízení byl zcela úspěšný žalobce, a proto mu odvolací soud podle § 142 odst. 1 o. s. ř. za použití § 224 odst. 1 o. s. ř. přiznal plnou náhradu nákladů odvolacího řízení v celkové výši 4 692,34 Kč, sestávající z nákladů právního zastoupení, které tvoří mimosmluvní odměna za jeden úkon právní služby [účast na jednání - § 11 odst. 1 písm. g) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v účinném znění (dále jen „a. t.“)] ve výši 3 100 Kč vypočtená z tarifní hodnoty 50 000 Kč podle § 9 odst. 4 písm. a) a. t. (k výši tarifní hodnoty viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3378/2013), jedna paušální náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 1 a 3 a. t.), cestovné za cestu osobním vozem ze sídla zástupce žalobce k odvolacímu soudu do Ústí nad Labem a zpět ve výši 277,97 Kč při spotřebě paliva 6,7 l/100 km (v souladu s nařízením ES 2015/45W 3. údaj v osvědčení o registraci vozidla), ujeté vzdálenosti 44 km, základní náhradě 4,10 Kč za 1 km jízdy a ceně 95oktanového benzinu 33,10 Kč/l (dle vyhlášky č. 333/2018 Sb.), náhrada za 2 půlhodiny času promeškaného při této cestě po 100 Kč (§ 14 odst. 1 a 3 a. t.) a náhrada za 21% daň z přidané hodnoty z odměny a náhrad ve výši 814,37 Kč (§ 137 odst. 3 písm. a) o. s. ř.]. Lhůtu k plnění určil odvolací soud jako základní třídní počítanou od právní moci rozsudku, neboť neshledal žádné skutečnosti, jež by odůvodňovaly stanovení lhůty delší nebo povolení splátek. Povinnost zaplatit náhradu nákladů řízení k rukám právního zástupce žalobce vyplývá z ustanovení § 149 odst. 1 o. s. ř.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je dovolání přípustné, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. V části týkající se výroku o nákladech řízení však proti němu dovolání přípustné není. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud.

Účastník může podat dovolání do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím Okresního soudu v Teplicích.

Nebude-li povinnost tímto rozsudkem uložená ve stanovené lhůtě splněna dobrovolně, lze se jejího splnění domáhat návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekucí návrhem.

Ústí nad Labem 11. června 2019

Mgr. Jan Pekáč
předseda senátu